

záminkou, že se chtí podívati na vejce a hnízda bažantů a koroptví. Každá škoda honbou způsobená musí se dle skutečných rozměrů ihned nahraditi buďto in natura nebo na penězích. Najde-li kdo zabitou zvěř, nesmí si ji přivlastniti; vůbec trestá se jako krádež každé přivlastnění cizí zvěře jakéhokoli druhu. Psi určené k honbě nesmí býti zabiti, jsou-li na cizí půdě nebo pozemku dopadeni.

Všeobecně má se zachovati určitá doba, po kterou šetří a chová se zvěř — dle zákona honebního pro Čechy od 1. února do 31. července — a v době této zakázáno jest zabíjení a chytání zvěře, jakož i vybírání vajec ptactva, kterého šetřiti se má. V této době určené k šetření a chovu zvěře lze výjimečně zabíjeti jen určité druhy zvěře, jako ku př. všechny dravce, lesní sluky, tetřevy, tetřívky, jeřábky, divoké kance, kachny a pod. Chytání zvěře — vyjímaje dravce — pomocí ok nebo jam jest zakázáno. Pronásledovati postřelenou zvěř do cizího revíru připouští se jen s dovolením dotyčného pána honitby. Každý má právo užívatí klapáček, postavití strašáky a zříditi ploty k tomu cíli, aby zvěř odehnal od svého pozemku, nebo plašiti ji výstražnými výstřely z vinic neb ovocných zahrad. Vlastníci psů mají péči míti o to, aby psi neslídili v cizím obvodu honebním.

III. Ustanovení trestní a řízení trestní.

Přímo bdíti nad ustanoveními zákona honebního a zabraňovati i oznamovati přestupky zákona toho jsou povinny: četnictvo, okresní a obecní orgány bezpečnostní a služebný personál pod přísahu vzatý a ustanovený k dohledu nad honbou. Tresty ukládá příslušný politický úřad; přestupky zákonů honebních trestají se pokutami peněžitými. Přestupky způsobu toho jsou: zneužití honebního lístku, výkon honby bez honebního lístku, vstoupení do cizího revíru bez přivolení dotyčného pána honitby a pod. V případě nedobytnosti zaměnití jest pokutu peněžitou v trest vězení. Vydobyté peněžní pokuty plynou do místního fondu chudinského těch obcí, kde trestný čin byl spáchán. Trestnost přestupků policie honební promlčuje se (dle českého honeb. zákona) ve 3 měsících od spáchaného přestupku, nebyl-li pachatel mezi tím pohnán k zodpovídání. Kromě přisouzených pokut vyhrazeno jest držitelům půdy právo na náhradu škod způsobených a honbou.

Policie horní zahrnuje všechny zákonné předpisy o zamezení nebezpečí vzcházejících z podniků horních, která hrozí nejen osobám tam zaměstnaným, nýbrž i sousedství a jeho obyvatelstvu. Proto bylo nutno vydati nařízení, která v každém směru bdí nad zachováním veřejné bezpečnosti. Ostříhání těchto policejních předpisů přísluší úřadům horním, které zakročiti mají ve všech případech, ve kterých zachování hornictví nebo jeho poměr k veřejnosti vyžaduje zvláštních opatření.

I. Ochrana dělníků a staveb důlních.

1. **Těžba a jízda (fárání).** Každé těžební zařízení hnané parou, vodní nebo koňskou silou opatřeno býti musí náležitou brzdou, kterou může zřízenec se svého stanoviště pohodlně vládnouti. K zařízením těchto přidělati jest samočinný zvonící přístroj, jímž se oznamuje strojníkovi každé padání i stoupání košů. Sestup a východ dělníků z dolů smí se díti jedině v odděleních k tomu určených. Lanové vytahovadlo lze zařídití a používati toliko po zvláštním schválení revírního úřadu horního. Spouštění ve smyčkách a prázdných koších (kádích, okovech, skříních), dále spouštění v pasech

dovoliti jest jen výjimečně a vždy se zvláštním svolením dílovedoucího nebo osoby jej zastupující. K lanovému vytahovadlu smí se použiti jen dobře zrobených a nepoškozených lan. Vodidla musí být jednoduchá a tak upravena, by vyloučeno bylo nebezpečné kolísání, silné tření nebo pevné sevření dopravních zařízení. Počet osob, které lze k jedné jízdě najednou připustiti, určí horní úřad revírní od případu ku případu dle povahy konstrukce dopravních prostředků a dle pevnosti lana. Rychlost nesmí nikdy za vteřinu přesahovati 2 *m*.

2. Opatření při nehodách. Každý podnikatel hor jest povinen, jakmile se doví o neštěstí v sousedních dolech, nabídnouti za mírnou náhradu všechny své síly pracovní ku pomoci, pokud tak učiniti může bez nebezpečí pro své vlastní doly (§ 190 hor. z.); zda tato náhrada místo má, jest určiti v každém jednotlivém případě po náležitém uvážení všech okolností. Hrozí-li neštěstí i podnikateli pomoc skytajícímu, není jeho služba více přispěním, nýbrž spojením pracovních sil vlastních a sousedových k odvrácení společného nebezpečí; v případě takovém nelze pak mluvit o náhradě.

3. Ochranná zařízení proti výbuchu plynů. Výbuchem hrozí plyny v takových dolech, v nichž se plyny vyvinují nepřetržitě po delší dobu, třeba jen v jednotlivých částech dolů. Zda důl některý patří k dolům s výbušnými plyny a do které třídy má býti zařaděn, určuje revírní úřad horní.

a) Ventilace: U dolů s výbušnými plyny jest zavést všeobecně jen umělou ventilaci. Přirozenou ventilaci může revírní úřad horní povolit jen v případech výjimečných, jestliže dle místních poměrů lze udržeti trvale bezpečný a všem požadavkům přiměřený proud plynů. Proud tento vedený stavbami důlními musí býti té síly, aby odváděl vyvěrající důlní plyny a jiné škodlivé odrůdy plynů v neškodné směsině.

b) Osvětlení dolů: Pro každý důl, ve kterém se vůbec vyskytují výbušné plyny, zavést dlužno dostatečný počet osvědčených bezpečnostních svítilen a udržovati je stále v náležitém pořádku. Každý horník nově práci nastupující poučen býti má zřízencem k tomu způsobným o zacházení s ochrannou svítilnou, jakož i o vlastnostech výbušných plynů ústním vysvětlením a praktickými pokyny. Neumí-li některý dělník tedy ještě, jak náleží, s ochrannou svítilnou, zacházeti, smí do dolů vstoupiti jen v průvodu zkušených havířů. Důlním dělníkům přísně se zapovídá bráti s sebou do dolů zápalné látky, třaskaviny, jakož i potřeby kuřácké a nástroje a zařízení k otvírání ochranné svítilny (nař. horn. hejtm. vídeňského ze dne 28. června 1886 č. 711 platné pro Moravu a Slezsko a ze dne 5. ledna 1886 č. 1610 platné pro Dolní Rakousy).

II. Ochrana veřejné bezpečnosti. V zájmu osobní bezpečnosti a veřejné dopravy vydány jsou předpisy k zamezení denních lomů a denních staveb, aby lidé do nich sřítiti se nemohli. K těmto nutným bezpečnostním opatřením náleží:

1. spolehlivé ohrazení všech denních hloubení (§ 171 lit. *a*) hor. z.); to záleží buď z náspu nebo srázných hromad;

2. odstranění takových nástrojů, jichž upotřebení uvádí dělnictvo v značné nebezpečí (§ 171 lit. *d*);

3. denní prohlédání a zabezpečení těžebních strojů (§ 171 lit. *c*);

4. zvláštní pozor na vznětlivé důlní součástky a okamžité použití požárních a hasících zařízení.

III. Ochrana proti všeobecně škodlivým vlivům dolování.

Při událostech v dolech, které ohrožují bezpečnost osob, budov, pozemků, léčivých pramenů, studní a jiných zařízení, má naříditi horní úřad bezpečnostní opatření, obvykle za intervence politického úřadu. Je-li nebezpečí v průtahu, má úřad, jenž se doví o události dotyčné, učiniti neodkladná opatření na ochranu a bezpečí povolav potřebné znalce; však co do dalších opatření jednati má dle předepsaného dohodnutí s politickým úřadem (§ 222 hor. z.). Úřady horní samy mají, pokud jde o služební zařízení poblíže hor, přesvědčiti se o jich upotřebitelnosti v ohledu policie horní, a kde se jeví pochybnosti o náležitém provozování, naříditi prohlídku podniku. Obzvláště mají se horní hejtmani seznámiti znenáhla s čelnějšími doly svého okresu, a mají se dostaviti na místo, kde stane se zvláštní událost nebo hrozí zvláštní nebezpečí (§ 113 vykon. předp.).

IV. Ochrana podniků železničních.

Při prohledání hor k žádosti podané za propůjčení důlních polí, která rozprostírají se přes schválenou železnici, přítomen má býti vždy zástupce podniků železničních. Při všech železnicích, které procházejí okresy horními, oznámiti jest neprodleně příslušnému úřadu bernímu jak udělení koncese, tak i určení tratě. Horní hejtmanství mají při žádosti o propůjčení dolů přihlídati k udělené koncesi železniční z úřední povinnosti jakožto k veřejné překážce jsoucí na závalu bezpodmínečnému propůjčení pole důlního (výn. min. orby ze dne 9. června 1871 č. 2752). Kutiště a základy, jakož i vyvržené z nich hromady (haldy) musí býti od železnic a jich příslušenství v takové vzdálenosti, aby hromady ty nijak nerušily spojení železničního nebo mu nepřekážely, šachty, štoly a jiné nadzemní stavby hor musí býti nejméně 29 m vzdáleny od prostranství stanice, 6 m od úpatí hráze a 12 m od základů zdí viaduktů a mostů železničních. Podzemní stavby hor vésti se smí jen v takové vzdálenosti od železnic, aby nebyla tím ohrožena ani bezpečnost dopravy železniční, ani nijak nebyl poškozen nebo nebezpečí vydán podnik horní. V rovnoběžném směru se železnicí nesmí se v zemi vésti ani štoly ani tratě. Provádí-li se však takové horní stavby v jiných směrech pod železnicí, musí býti pevně vyklenuty za příčinou bezpečností dolů i železnic (nař. ze dne 2. ledna 1855 č. 25 ř. z.).

V. Ochrana léčivých zřídels.

Pro řadu léčivých zřídels stanoveny byly ochranné obvody a to: pro Baden u Vídně: nález hor. hejtm. ze dne 3. října 1879 č. 1497; pro Karlovy Vary rozhod. min. orby a min. vnitra ze dne 17. ledna 1882 č. 5461 z r. 1881; pro Lázně Františkovy rozh. min. orby a min. vnitra ze dne 7. května 1883 č. 13867; pro Gastýn nál. hor. hejtm. ze dne 22. srpna 1871 č. 530; pro Gleichenberg, vesnici i lázně, pro Janské Lázně nál. hor. hejtm. ze dne 18. června 1888; pro Krondorf nál. hor. hejtm. ze dne 5. února 1881 č. 263; Mariánské Lázně nál. místodrž. ze dne 31. prosince 1866 č. 52754; pro Püllnu rozh. hor. hejtm. ze dne 8. června 1870; pro Römerbad nál. hor. hejtm. ze dne 4. srpna 1874 č. 1681; pro Rogatec nál. hor. hejtm. ze dne 1. dubna 1876 č. 1140; pro Teplice rozh. min. orby a min. vnitra ze dne 4. června 1875 č. 4220. Stane-li se v horách nějaká událost, která ohrožuje léčivé prameny a studny,

má horní úřad naříditi potřebná opatření dorozuměv se o tom zpravidla s úřadem politickým (§ 222 hor. z.).

VI. Tresty.

Všechny přečiny a přestupky proti bezpečnosti osob a vlastnictví, jichž se dopustil provinilec zanedbáním potřebné opatrnosti v dolech, trestají se — ať je pachatelem vlastník, úředník nebo podřízená osoba, — dle ustanovení všeobecného trestního zákonníka (§§ 335, 336 lit. g., 431, 432, 458 a 459 tr. z. a § 172 hor. z.). Držitelům hor, kteří nešetří předpisů o bezpečnostních opatřeních v dolech a nedopustí se třeba ani sami skutku odůvodňujícího řízení dle všeobecných zákonů trestních, má horní úřad uložit pokutu od 10—100 zl., při opětném provinění však do 200 zl.; je-li tu trvalá nebo značná nedbalost vlekoucí za sebou povážlivé nebezpečí, může horní úřad nalézt na ztrátu oprávnění k dolování (§ 240 hor. z.).

Policie chudinská jest souhrn všech státních opatření, které mají zabrániti schudnutí a odstraniti zjevy chudoby poškozující veřejný řád. Policie chudinská zasahuje tedy v celou řadu zákonných odvětví a souvisí co nejúžeji se živnostenskou policií co do živností hostinských, výčepnictví a živností podomních, s policií mravnostní (brojení proti hazardním hrám, žebrotě a obžerství) a s jinými zákonnými zařízeními (odstrčení, vyhostění). Již záhy vydána byla tu zákonná ustanovení; cís. pat. ze dne 5. prosince 1723 stanovil, že mají býti v okovech a železech k těžké práci přidržáni žebráci, kteří vrátí se, jakkoli byli z určitého místa vypovězeni. Císařovna Marie Teresie vydala předpisy o tom, že mladistvé osoby bez dohledu dány býti mají do přádelnických škol.

Policie chudinská upravena jest ještě zvláštními zákony; jednotlivé země byly zavázány:

1. Zříditi donucovací pracovny; zák. ze dne 10. května 1873 č. 108 ř. z. upravuje ustanovení o tom, kdy přidržeti možno některou osobu k pobytu v donucovací pracovně, jakož i trestání poběhlíků a osob opět a opět žebrotou se zabývajících. Zákon ze dne 24. května 1885 č. 90 ř. z. ukládá zemím, aby postaraly se o přiměřený počet donucovacích pracoven a polepšoven; zákon ze dne 24. května 1885 č. 89 ř. z. upravuje případy, ve kterých může soud prohlásiti za přípustné, aby určitá osoba dána byla do donucovací pracovny nebo do polepšovny.

2. Dříve vyhledávalo se politického konsensu k manželství, jímž mělo se předejiti uskutečnění manželství se strany osob ku výdělku nezpůsobilých a zameziti škodlivé následky s tím spojené. Zemské sněmy některých zemí alpských žádají, aby obnovena byla tato instituce, proti čemuž však se činí závažné námitky vzhledem ku platným základním zákonům státním a jiným sociálním zlům, které z toho vyrůstají. Tyrolsko a Solnohradsko pokusily se opětně zavésti konsens politický resp. udržeti jej v platnosti; ohledně Solnohradska rozhodl správní soudní dvůr, že konsens k manželství po právu více nestává.

3. Institucí novou, která zvlášť přiměřena jest účelům policie chudinské, jsou stanice pro naturální zaopatření (stravovny); účelem jich jest zabrániti žebrotě podomní a pouliční a potlačiti tuláctví. Ve stravovnách takových přijímají se k práci schopní cestující jsoucí bez práce, podpory a prostředků bez rozdílu příslušnosti a vyznání; jsou pak přidržáni